

Rüya imalatı

Tribünlerin unutulmaz sloganı
“Avrupa Avrupa Duy Sesimizi”
nasıl bir görsel cümleye
dönüşecek?

Avrupa Avrupa Duy Sesimizi

2004

tuval üzerine akrilik

80 x 110 cm

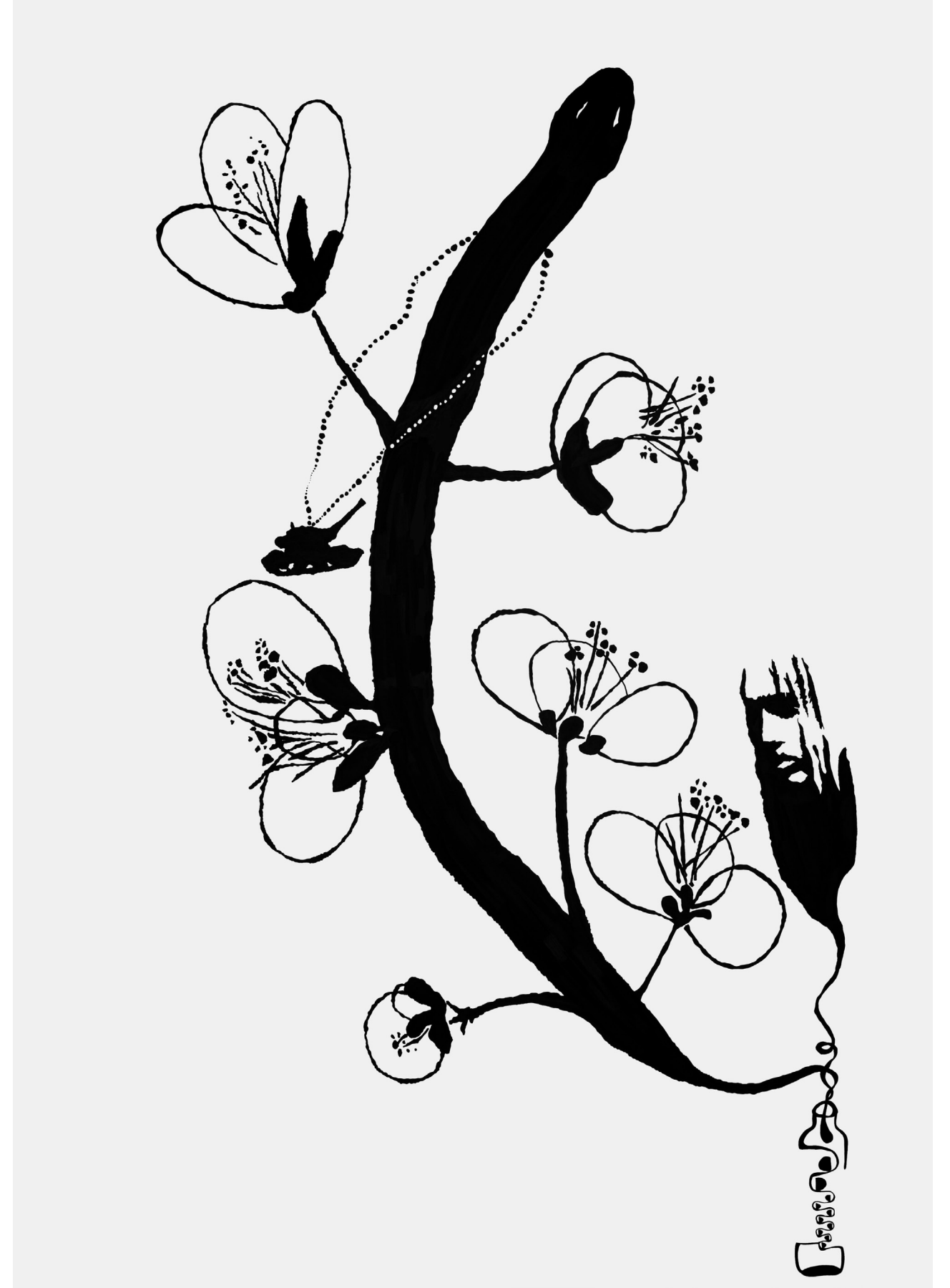
Bir rüya fabrikası

Sigmund Freud, 1900'de yayımlanan *Düşlerin Yorumu* adlı kitabında rüyaların anlamsız görüntüler değil, bilinçdışındaki arzuların, korkuların, anıların ve çatışmaların değişime uğramış ifadeleri olduğunu ileri sürer. Freud'a göre rüyalar, bilinçdışına ulaşan bir kral yoludur. Zihnimizin bazı düşünceleri bastırarak, sansürleyerek ve tanınmayacak biçimlere sokarak gerçekleştirdiği bu dönüşüme rüya çalışması (*dream-work*) denir.

Rüya çalışmasının üç önemli işlemi var: Yoğunlaştırma, farklı kişileri, olayları ve düşünceleri tek bir görüntüde birleştirir. Bir tür Frankenstein yaratma. Kaydırma, bir duyguya veya düşünceye ait önemi başka bir nesneye aktarır. Görsel imgelere dönüştürme ise sözcüklerle düşündüğümüz şeyleri görüntülerle temsil eder. Böylece rüyalar, gündelik hayatın mantığına uymayan ama kendilerine özgü bir mantıkla işleyen görsel cümleler, bir tür ideogramlar kurar. Peki uyumadan, bir düşünceyi rüyalaştırabilir miyiz?

Boktan Bir Devlet Rüyası

2014
kağıt üzerine akrilik
100 × 140 cm

Bilinç dışının atölyesi

Rüyayurda Gider
1999
dijital eskiz

Bütün hayallerimiz gerçekmiş gibi

Rüyâ kelimesi, Arapçada “ra-e-ye” fiil kökünden “fa’la” kalıbında bir mastar olup uykuda bir şeyi görmek demektir. İsim olarak da uykuda görülen şey manasına gelir. Bazen hemze vavlı olarak “ru’ya” şeklinde de okunur. Rüyâ kavramsal olarak ise; bir kimsenin uyku sırasında zihninden geçen hayal dizisine, kişinin uyku halinde gördüğü şeye ve uykuda bir şey görmesine denir.

Uykunun REM (*rapid eye movement* = hızlı göz hareketi) evresi keşfedilince laboratuvarlarda rüyâlar ve rüyâ görme üzerine araştırmalar yapıldı. Uzun zaman boyunca sadece uykunun REM evresi esnasında rüyâ görüldüğüne inanılıyordu. Daha sonra yapılan çalışmalarda NREM’de (*non rapid eye movement*) de rüyâ görüldüğü anlaşıldı. Gece boyunca rüyâ görüyor olmamız önemli bir hipotez olarak kabul edilmiştir.

Rüyâda iken bütün hayallerimiz gerçekmiş gibi yaşanır ve hissedilir. Uykudan uyanıldığında bunun bir hayal olduğu fark edilir. Yapılan araştırmalar rüyânın uykuyu koruduğunu ve sağlıklı hale getirdiğini de ortaya koymuştur.

İnsanlar zaman zaman rüyâda gördükleri imgelerden etkilenerek düşünce ve hayal dünyalarını şekillendirirler. Rüyâda görülen imgeler zamanla unutulur ve farkında olmadan gerçek kültürel ve çevresel unsurlarla da birleşerek gerçek olaylar gibi algılanabilir. Nitekim hayaletlerin varlığına dair inançların sebebi, rüyâlardır.

—“Freud’un Rüyâ Yorum Metodu” **Prof. Dr. Bülent Akot** tarafından kaleme alınmış ve 2010 yılında Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi’nde yayımlanmış akademik bir makaledir.

Sigmund Freud
(1856-1939)

Herşey rüyadır

Musikî dinlemek, çok kere, rüya görmeye benzer. Kendimizi çalgı seslerine salıversek, rüyalarımızda olduğu gibi, geçmiş zamanlarımız bize geriye gelir. Kaybettiğimiz hisler ve terk ettiğimiz fikirler yeniden bizim olur. Eski ilkbaharların ah! o kadar nazlı ve hulyalı gönülleri yeniden açılır. Eski saffetli günlerimizin sütünü içeriz. Yıkılmış evimiz yeniden kurulur. Sevgili ölülerimiz dirilir. Elimizde bir oyuncak gibi kırılmış kâinatımızdan birtakım parçalar, elimize tekrar geçer. Eski ömrümüzden kesilmiş birtakım zaman parçaları ruhumuzu tekrar sarar. Yaşamamış olduğumuz hayatların hatıralarına bile ereriz. İçimizde daha tatmamış olduğumuz lezzetlerin ve saadetlerin hatıralarını buluruz. Hissettiklerimizin hakikatine inanırız ve yine, tıpkı rüyalarımızda olduğu gibi, her gördüğümüzü, her duyduğumuzu, her düşündüğümüzü tam bir kolaylıkla unutup bırakarak, şekilden şekile giren bir bulut gibi, başka bir manzaraya, başka bir hisse, başka bir fikre geçeriz. Zaten böyle, yalnız musikî değil, her şey rüyaya benzer, her şey rüyadır.

—Abdülhak Şinasi Hisar, “Boğaziçi Mehtapları” s. 77-83, Yapı Kredi Yayınları

ABDÜLHAK
ŞİNASI HISAR
(1887-1963)

Geyikli Gece

Halbuki korkulacak hiçbir şey yoktu ortalıkta
Herşey naylondandı o kadar
Ve ölünce beş on bin birden ölüyorduk güneşe karşı.
Ama geyikli geceyi bulmadan önce
Hepimiz çocuklar gibi korkuyorduk.

Geyikli geceyi hep bilmelisiniz
Yeşil ve yabani uzak ormanlarda
Güneşin asfalt sonlarında batmasıyla ağırdan
Hepimizi vakitten kurtaracak

Bir yandan toprağı sürdük
Bir yandan kaybolduk
Gladyatörlerden ve dişlilerden
Ve büyük şehirlerden
Gizleyerek yahut dövüşerek
Geyikli geceyi kurtardık

Evet kimsesizdik ama umudumuz vardı
Üç ev görsek bir şehir sanıyorduk
Üç güvercin görsek Meksika geliyordu aklımıza
Caddelerde gezmekten hoşlanıyorduk akşamları
Kadınların kocalarını aramasını seviyorduk
Sonra şarap içiyorduk kırmızı yahut beyaz
Bilir bilmez geyikli gece yüzünden

“Geyikli gecenin arkası ağaç
Ayağının suya değdiği yerde bir gökyüzü
Çatal boynuzlarında soğuk ayışığı”
İster istemez aşkları hatırlatır
Eskiden güzel kadınlar ve aşklar olmuş
Şimdi de var biliyorum
Bir seviniyorum düşündükçe bilseniz
Dağlarda geyikli gecelerin en güzeli

Hiçbir şey umurumda değil diyorum
Aşktan ve umuttan başka
Bir anda üç kadeh ve üç yeni şarkı
Belleğimde tüylü tüylü geyikli gece duruyor.

Biliyorum gemiler götüremez
Neonlar ve teoriler ısıtamaz yanını yöresini
Örneğin Manastır’da oturur içerdik iki kişi
Ya da yatakta sevişirdik bir kadın bir erkek
Öpüşlerimiz gitgide ısınırdı
Koltukaltlarımız gitgide tatlı gelirdi
Geyikli gecenin karanlığında

Turgut Uyar

(1927-1985)

“Geyikli Gece” 1959’da,
“Dünyanın En Güzel Arabistanı”
adlı kitapta yayımlandı.

Geyikli Gece

Aldatıldığımız önemli değildi yoksa
Herkesin unuttuğunu biz hatırlamasak
Gümüş semaverleri ve eski şeyleri
Salt yadsımak için sevmiyorduk
Kötüydük de ondan mı diyeceksiniz
Ne iyidik ne kötüydük
Durumumuz başta ve sonda ayrı ayrıysa
Başta ve sonda ayrı ayrı olduğumuzdandı

Ama ne varsa geyikli gecede idi
Bir bilseniz avuçlarınız terlerdi heyecandan
Bir bakıyorduk akşam oluyordu kaldırımlarda
Kesme avizelerde ve çıplak kadın omuzlarında
Büyük otellerin önünde garipsiyorduk
Çaresizliğimiz böylesine kolaydı işte
Hüznümüzü büyük şeylerden sanırsanız yanılırsınız
Örneğin üç bardak şarap içsek kurtulurduk
Yahut bir adam bıçaklasak
Yahut sokaklara tükürsek
Ama en iyisi çeker giderdik
Gider geyikli gecede uyurduk

“Geyiğin gözleri pırıl pırıl gecede
İmdat ateşleri gibi ürkek telâşlı
Sultan hançerleri gibi ayışığında

Bir yanında üstüste üstüste kayalar
Öbür yanında ben”
Ama siz zavallısınız ben de zavallıyım
Eskimiş şeylerle avunamıyoruz
Domino taşları ve soğuk ikindiler
Çiçekli elbiseleriyle yabancı kalabalık
Gölgemiz tortop ayakucumuzda
Sevinsek de sonunu biliyoruz
Borçları kefilleri ve bonoları unutuyorum
İkramiyeler bensiz çekiliyor dünyada
Daha ilk oturumda suçsuz çıkıyorum
Oturup esmer bir kadını kendim için yıkıyorum
İyice kurulamıyorum saçlarını
Bir bardak şarabı kendim için içiyorum
“Halbuki geyikli gece ormanda
Keskin mavi ve hışırtılı
Geyikli geceye geçiyorum”

Uzanıp kendi yanaklarımdan öpüyorum.

Turgut Uyar